

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

25 octombrie 2012 *

„Agricultură — Regulamentele (CE) nr. 1698/2005 și nr. 1974/2006 — Ajutorul pentru instalarea tinerilor agricultori — Condiții de acordare — Instalare pentru prima oară într-o exploatare agricolă în calitate de șef de exploatare — Condițiile de aplicare atunci când instalarea are loc prin intermediul unei persoane juridice”

În cauza C-592/11,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Korkein hallinto-oikeus (Finlanda), prin decizia din 23 noiembrie 2011, primită de Curte la 25 noiembrie 2011, în procedura

Anssi Ketelä,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul L. Bay Larsen, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a opta, și doamnele C. Toader și A. Prechal (raportor), judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul finlandez, de M. Pere, în calitate de agent;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de S. Šindelková, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de E. Paasivirta și de G. von Rintelen, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

* Limba de procedură: finlandeza.

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) (JO L 277, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 66, p. 101) și a articolului 13 alineatele (4) și (6) din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 al Comisiei din 15 decembrie 2006 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 (JO L 368, p. 15, Ediție specială, 03/vol. 80, p. 133).
- 2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unei proceduri inițiate de domnul Ketelă împotriva unei decizii prin care s-a întrerupt plata unui ajutor pentru instalare care îi fusese acordat anterior.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1698/2005

- 3 Potrivit considerentelor (11), (13), (14), (16), (17) și (61) ale Regulamentului nr. 1698/2005:

„(11) Pentru a asigura dezvoltarea durabilă a zonelor rurale, este necesar ca la nivel comunitar să se urmărească un număr limitat de obiective fundamentale privind competitivitatea activității agricole și forestiere, gestionarea terenurilor și a mediului, precum și calitatea vieții și diversificarea activităților în aceste zone, luând în considerare diversitatea situațiilor din regiunile în cauză, fie că sunt regiuni rurale izolate, care se confruntă cu probleme de depopulare și de declin, fie zone rurale periurbane asupra cărora centrele urbane exercită o presiune din ce în ce mai mare.

[...]

(13) Pentru a îndeplini obiectivul de ameliorare a competitivității sectorului agricol și forestier, ar trebui să se elaboreze strategii de dezvoltare clare, care să urmărească optimizarea și adaptarea potențialului uman, a potențialului fizic și a calității producției agricole.

(14) În ceea ce privește potențialul uman, ar trebui să se adopte un ansamblu de măsuri privind formarea, informarea și difuzarea cunoștințelor, instalarea tinerilor agricultori, pensionarea anticipată pentru agricultori și pentru lucrătorii agricoli, utilizarea serviciilor de consiliere de către agricultori și silvicultori, precum și înființarea unor servicii de ajutor pentru gestionarea agricolă, de înlocuire în exploatație și de consiliere agricolă, precum și a unor servicii de consiliere în sectorul forestier.

[...]

(16) Acordarea de avantaje speciale tinerilor agricultori poate facilita nu numai instalarea lor, ci și adaptarea structurală a exploatației acestora, odată ce s-au stabilit. Prin urmare, măsura de ajutor de instalare ar trebui subordonată elaborării unui plan de dezvoltare, ca instrument care să garanteze dezvoltarea activităților noi întreprinderi agricole în timp.

(17) Pensionarea anticipată din profesiile agricole ar trebui să permită o importantă transformare structurală a exploatațiilor care fac obiectul unei cedări, prin măsura de ajutor de instalare pentru tinerii agricultori și în conformitate cu normele care o reglementează sau printr-o cedare care urmărește creșterea în dimensiuni a exploatației, luând în considerare și experiența acumulată în punerea în aplicare a regimurilor anterioare de ajutor comunitar din acest domeniu.

[...]

(61) În conformitate cu principiul subsidiarității și sub rezerva anumitor excepții, eligibilitatea cheltuielilor ar trebui să fie reglementată de normele naționale corespunzătoare.”

4 Articolul 1 din Regulamentul nr. 1698/2005, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede:

„(1) Prezentul regulament [...] stabilește normele generale pentru sprijinul comunitar în favoarea dezvoltării rurale finanțat de FEADR [...]

2. definește obiectivele la care trebuie să contribuie politica de dezvoltare rurală

[...]

4. definește prioritățile și măsurile de dezvoltare rurală.

[...]”

5 Articolul 2 literele (c) și (d) din acest regulament cuprinde următoarele definiții:

„(c) «axă»: un grup coerent de măsuri cu obiective specifice care rezultă direct din punerea în aplicare a acestora și contribuie la realizarea unuia sau mai multor obiective definite la articolul 4;

(d) «măsură»: un ansamblu de operațiuni care contribuie la punerea în aplicare a unei axe [...];”

6 Articolul 4 alineatul (1) din regulamentul menționat prevede:

„Sprijinul în favoarea dezvoltării rurale contribuie la realizarea următoarelor obiective:

(a) ameliorarea competitivității agriculturii și silviculturii prin sprijinirea restructurării, dezvoltării și inovației;

[...]”

7 Articolul 15 din Regulamentul nr. 1698/2005 prevede că FEADR intervine în statele membre în cadrul unor programe de dezvoltare rurală.

8 Articolul 16 litera (c) din Regulamentul nr. 1698/2005 prevede:

„Orice program de dezvoltare rurală conține:

[...]

(c) informații privind axele și măsurile propuse pentru fiecare axă, precum și o descriere a acestora [...]

[...]”

- 9 Articolul 20 litera (a) din secțiunea 1, intitulată „Axa 1. Ameliorarea competitivității sectoarelor agricol și forestier”, a capitolului I al titlului IV al Regulamentului nr. 1698/2005 prevede:

„Ajutorul în favoarea competitivității sectoarelor agricol și forestier se referă la:

- (a) măsuri menite să amelioreze cunoștințele și să consolideze potențialul uman, prin:

[...]

- (ii) instalarea tinerilor agricultori;

- (iii) pensionarea anticipată a agricultorilor și a lucrătorilor agricoli;

[...]”

- 10 Articolul 22 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1698/2005 are următorul cuprins:

„Ajutorul prevăzut la articolul 20 litera (a) punctul (ii) se acordă persoanelor care:

- (a) sunt în vârstă de cel mult 40 de ani și se instalează pentru prima dată într-o exploatație agricolă, ca șef de exploatație;

- (b) dețin competențe și calificări profesionale suficiente;

- (c) prezintă un plan de dezvoltare pentru activitățile lor agricole.”

- 11 Articolul 23 din acest regulament, intitulat „Pensionarea anticipată”, prevede:

„(1) Ajutorul prevăzut la articolul 20 litera (a) punctul (iii) se acordă:

- (a) agricultorilor care decid să-și înceteze activitatea agricolă în scopul de a ceda exploatația lor altor agricultori;

[...]

- (3) Cesionarul:

- (a) succede cedentului instalându-se în conformitate cu dispozițiile articolului 22 sau

- (b) este un agricultor cu o vârstă mai mică de 50 de ani sau un organism de drept privat și preia exploatația agricolă a cedentului pentru a o extinde.

[...]”

- 12 Potrivit articolului 71 alineatul (3) din regulamentul menționat:

„Normele de eligibilitate a cheltuielilor se stabilesc la nivel național sub rezerva condițiilor specifice stabilite în temeiul prezentului regulament pentru anumite măsuri de dezvoltare rurală.

[...]”

Regulamentul nr. 1974/2006

- 13 Potrivit considerentului (8) al Regulamentului nr. 1974/2006:

„Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 stabilește condițiile aplicabile ajutorului acordat tinerilor agricultori. Este oportun a se preciza termenele în care aceste condiții trebuie îndeplinite, în special termenele pe care statele membre le pot acorda anumitor beneficiari pentru a se conforma exigențelor în materie de competențe și de calificări profesionale. Ținând seama de faptul că ajutorul acordat tinerilor agricultori este condiționat de depunerea de către cei interesați a unui plan de dezvoltare, este oportună stabilirea normelor referitoare la acest plan și la respectarea dispozițiilor acestuia de către tânărul agricultor.”

- 14 Articolul 13 alineatele (4) și (6) din Regulamentul nr. 1974/2006 prevede:

„(4) Decizia individuală de acordare a ajutorului pentru instalarea tinerilor agricultori se adoptă în termen de maximum 18 luni de la instalare, astfel cum este definită de dispozițiile în vigoare în statele membre. [...]

[...]

(6) Se pot prevedea condiții specifice în cazul în care un tânăr agricultor nu are calitatea de șef unic al exploatației agricole. Aceste condiții trebuie să fie echivalente celor care se aplică unui tânăr agricultor care are calitatea de șef unic.”

- 15 Secțiunea A punctul 5 din anexa II la Regulamentul nr. 1974/2006, care, astfel cum se prevede la articolul 16 litera (c) din Regulamentul nr. 1698/2005, enumeră informațiile care trebuie să figureze în programele de dezvoltare rurală, cuprinde în special următoarele precizări:

„5.3. Informații cerute pentru axe și măsuri

[...]

5.3.1.1.2. Instalarea tinerilor agricultori

— Definiția noțiunii «instalare» utilizată de statul membru sau de regiune.

[...]”

Dreptul finlandez

Legea privind ajutoarele structurale

- 16 Articolul 3 primul paragraf din Legea privind ajutoarele structurale în agricultură (1476/2007) [Laki maatalouden rakennetuista (1476/2007), denumită în continuare „Legea privind ajutoarele structurale”] prevede că este aplicabilă acordării, plății, monitorizării, controlului și rambursării ajutoarelor cofinanțate de Uniunea Europeană dacă nicio altă dispoziție nu reiese din reglementarea acesteia din urmă.

- 17 Articolul 6 din Legea privind ajutoarele structurale, intitulat „Ajutorul pentru instalarea tânărului agricultor”, prevede în special:

„Se poate acorda un ajutor pentru instalare agricultorilor care, la momentul cererii, nu au împlinit vârsta de 40 de ani și care se instalează pentru prima oară într-o exploatație agricolă în calitate de șefi de exploatație (tineri agricultori). Dacă solicitantul este o persoană juridică, puterea de decizie trebuie exercitată de una sau de mai multe persoane fizice care îndeplinesc condițiile sus-menționate.

[...]

Un decret al Consiliului de Miniștri precizează, în limitele stabilite de legislația [Uniunii] Europe[ne] activitatea care poate face obiectul unui ajutor pentru instalare, condiția privind puterea de decizie, precum și forma și plafoanele ajutorului. [...]”

- 18 Articolul 8 din legea menționată, intitulat „Condiții privind beneficiarul”, prevede în special:

„[...]”

Acordarea ajutorului este condiționată de existența unor competențe profesionale suficiente în raport cu activitatea întreprinderii care poate beneficia de un ajutor. O altă condiție este ca activitatea întreprinderii care face obiectul ajutorului să prezinte o importanță semnificativă în cadrul veniturilor solicitantului. În vederea aprecierii acestui fapt, se determină partea pe care veniturile obținute din activitatea întreprinderii o reprezintă în totalul veniturilor anuale ale solicitantului.

[...]

Cerințele referitoare la competențele profesionale, la venitul și la puterea de decizie a solicitantului sunt precizate prin decret al Consiliului de Miniștri.”

Decretul privind ajutorul pentru instalare

- 19 Capitolul 2 din Decretul Consiliului de Miniștri privind ajutorul pentru investiții agricole și ajutorul pentru instalarea tinerilor agricultori (299/2008) [valtioneuvoston asetustusta maatalouden investointitusta ja nuoren viljelijän aloitustusta (299/2008), denumit în continuare „Decretul privind ajutorul pentru instalare”], intitulat „Condiții privind beneficiarul ajutorului”, include articolul 3, intitulat „Puterea de decizie în cadrul întreprinderii”, care prevede, între altele, că „se consideră că o persoană controlează o societate pe acțiuni dacă deține mai mult de jumătate din numărul acțiunilor și dacă aceste acțiuni reprezintă mai mult de jumătate din numărul voturilor. Puterea de decizie poate rezulta de asemenea din acțiunile deținute de mai multe persoane și din numărul de voturi corespunzător acestora.”
- 20 Articolul 16, intitulat „Persoana fizică beneficiară a ajutorului”, din capitolul 4, intitulat „Ajutorul pentru instalarea tinerilor agricultori”, din decretul menționat prevede:
- „Ajutorul pentru instalare poate fi acordat unei persoane fizice care, în calitate de întreprinzător agricol, a desfășurat sau desfășoară activități agricole în nume propriu. Ajutorul amintit poate fi acordat și unei persoane fizice care a dobândit puterea de decizie în cadrul unei persoane juridice și care inițiază o activitate agricolă în calitate de deținător de titluri de proprietate în cadrul acestei persoane juridice sau în calitate de membru al acesteia.”
- 21 Articolul 18 din Decretul privind ajutorul pentru instalare prevede că există instalare în exploatare atunci când solicitantul, în temeiul unui act de cesiune sau al unui contract de locațiune scris, a dobândit un teren sau o parte dintr-un teren pe baza căruia a obținut sau poate obține cel puțin

10 000 de euro pe an sub formă de venituri din întreprinderea agricolă. Data instalării se stabilește în funcție de momentul în care solicitantul a semnat actul de cesiune sau contractul de locațiune care i-a conferit posesia.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 22 De la 1 ianuarie 2004 la 29 martie 2007, domnul Ketelä a fost director general al societății Louhikon Sikako Oy (în continuare „Louhikon Sikako”), deținând 30 % din acțiuni, restul de 70 % fiind deținute de un alt acționar. Această societate avea ca obiect de activitate, în special, creșterea porcinelor.
- 23 În această perioadă, partea din venitul anual al societății care îi revenea domnului Ketelä s-a ridicat, proporțional cu participarea sa la capital, la peste 10 000 de euro.
- 24 La 25 februarie 2008, domnul Ketelä și-a vândut acțiunile celui alt acționar.
- 25 La 30 decembrie 2008, domnul Ketelä a prezentat o cerere de ajutor pentru instalare cu ocazia achiziționării exploatației agricole familiale. Ajutorul i-a fost acordat prin decizia din 24 februarie 2009 a Etelä-Pohjanmaan työ- ja elinkeinokeskus (Centrul pentru Dezvoltare Economică și Muncă din Ostrobothnia Meridională). La 12 iunie 2009, în urma unei verificări, acest organism a decis însă să întrerupă plata ajutorului respectiv pentru motivul că, întrucât se instalase deja ca agricultor în calitate de acționar al Louhikon Sikako, domnul Ketelä nu mai putea solicita un ajutor pentru instalare.
- 26 Acțiunea introdusă de domnul Ketelä împotriva acestei decizii a fost respinsă de maaseutuelinkeinojen valituslautakunta (Comisia de Soluționare a Litigiilor privind Activitățile Rurale) prin decizia din 17 decembrie 2009. Acest organism a subliniat, între altele, că, în calitate de acționar și de director general al Louhikon Sikako, domnul Ketelä a fost responsabil pentru funcționarea acesteia din urmă și a ajuns la nivelul de venituri prevăzut de Decretul privind ajutorul pentru instalare.
- 27 În susținerea acțiunii pe care a introdus-o împotriva acestor două decizii la Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă), domnul Ketelä a susținut că poate solicita ajutorul în cauză și că deciziile respective au stabilit în mod incorect data instalării sale, din moment ce nici achiziția participării sale minoritare la capitalul societății Louhikon Sikako, nici calitatea sa de director general nu ar fi fost suficiente pentru a permite obținerea unui astfel de ajutor, întrucât persoana interesată nu dispunea de dreptul de decizie și de răspundere, caracteristici ale unui „șef de exploatație”.
- 28 Etelä-Pohjanmaan työ- ja elinkeinokeskus arată însă că dreptul Uniunii și, în special, articolul 13 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1974/2006 permit legislației naționale să precizeze criteriile pe baza cărora o persoană este considerată „a se instala” pentru prima oară într-o exploatație agricolă.
- 29 Korkein hallinto-oikeus consideră că în această cauză cu care este sesizat se ridică problema dacă, în temeiul activității reclamantului din acțiunea principală în cadrul societății Louhikon Sikako, poate fi considerat persoană fizică instalată deja în calitate de șef de exploatație agricolă.
- 30 Potrivit instanței menționate, ar fi necesar să se admită, în această privință, că o activitate agricolă exercitată de o persoană fizică prin intermediul unei societăți poate da dreptul la un ajutor pentru instalare. Arătând că noțiunea „șef de exploatație” care figurează la articolul 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005 nu este definită de regulamentul menționat, instanța își exprimă incertitudinea în legătură cu criteriile în raport cu care poate fi stabilită o astfel de calitate. Instanța menționată ridică de asemenea problema dacă statele membre dispun de o marjă de apreciere pentru a aduce precizări în raport cu aceste criterii.

31 Instanța de trimitere solicită să se stabilească, pe de altă parte, dacă refuzul de a acorda ajutorul pentru instalare, întemeiat pe existența unei activități anterioare, necesită eligibilitatea, în principiu, a candidatului pentru obținerea unui astfel de ajutor în temeiul activității menționate.

32 În aceste condiții, Korkein hallinto-oikeus a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Cum trebuie interpretate articolul 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul [nr. 1698/2005] («se instalează pentru prima dată într-o exploatație agricolă, ca șef de exploatație») și dispozițiile articolului 13 alineatele (4) și (6) din Regulamentul [nr. 1974/2006], în cazul în care activitatea agricolă face parte din obiectul de activitate al unei societăți? Atunci când se examinează dacă o persoană se instalează pentru prima dată într-o exploatație agricolă ca șef de exploatație, evaluarea activității anterioare trebuie să se orienteze după criteriul potrivit căruia persoana respectivă ar avea – în temeiul participațiilor sale – o influență determinantă în cadrul societății, după mărimea veniturilor sale din activitatea agricolă ori după criteriul eventualei încadrări a activității sale drept conducere a unei unități de producție distincte, independentă din punct de vedere operațional și financiar? Sau calitatea de șef de exploatație trebuie apreciată în ansamblu și, în acest sens, trebuie ținut seama – pe lângă circumstanțele amintite anterior – și de poziția persoanei respective în cadrul societății, precum și de aspectul dacă își asumă efectiv riscul comercial?
- 2) La examinarea relevanței unei activități anterioare pentru acordarea ajutorului pentru o altă activitate, calitatea de șef de exploatație trebuie apreciată în același mod în raport cu activitatea anterioară și în raport cu activitatea pentru care se solicită ajutorul? Refuzul ajutorului pentru instalarea tinerilor agricultori prevăzut la articolul 22 din Regulamentul Consiliului, pentru motivul unei activități exercitate anterior, pornește de la premisa că, potrivit reglementărilor în vigoare, această activitate anterioară era, în principiu, eligibilă pentru acordarea ajutorului?
- 3) Articolul 13 alineatul (4) din Regulamentul [nr. 1974/2006] trebuie interpretat în sensul că criteriile enunțate anterior la prima întrebare, potrivit cărora o persoană care s-a instalat într-o exploatație agricolă este considerată șef de exploatație, pot fi precizate sau definite mai în detaliu de legislația națională ori această dispoziție nu permite decât definirea momentului instalării?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a treia întrebare

33 Prin intermediul primei și al celei de a treia întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească, pe de o parte, dacă articolul 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005 și articolul 13 alineatele (4) și (6) din Regulamentul nr. 1974/2006 trebuie interpretate în sensul că stabilesc anumite criterii pe baza cărora se poate considera că o persoană se instalează pentru prima oară într-o exploatație agricolă drept șef de exploatație în sensul primei dispoziții menționate, într-o situație în care persoana interesată se instalează prin intermediul unei societăți pe acțiuni. În special, instanța națională solicită să se stabilească dacă aceste criterii se pot deduce din puterea de decizie deținută de această persoană în societate în calitate de acționară, din mărimea veniturilor pe care le-a obținut din agricultură, din faptul că activitatea sa poate fi considerată, în cadrul societății, o unitate de producție distinctă și independentă din punct de vedere funcțional și economic, din poziția pe care o ocupă în societate sau din faptul că își asumă riscul comercial. Instanța menționată solicită să se stabilească, pe de altă parte, dacă dreptul Uniunii și în special articolul 13 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1974/2006 trebuie interpretate în sensul că statele membre rămân abilitate și eventual în ce măsură să precizeze astfel de criterii în dreptul lor național.

- 34 În vederea răspunsului la prima întrebare, cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, din cerințele aplicării uniforme a dreptului Uniunii, precum și ale principiului egalității de tratament rezultă că termenii unei dispoziții de drept al Uniunii care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie în mod normal să primească, în întreaga Uniune, o interpretare autonomă și uniformă (a se vedea în special Hotărârea din 21 decembrie 2011, Ziolkowski, C-424/10 și C-425/10, Rep., p. I-14035, punctul 32 și jurisprudența citată).
- 35 Pe de altă parte, trebuie amintit de asemenea că, deși, având în vedere însăși natura și funcția lor în sistemul de izvoare ale dreptului Uniunii, dispozițiile unui regulament au în general un efect imediat în ordinile juridice naționale, fără a fi necesar ca autoritățile naționale să adopte măsuri de aplicare, totuși, anumite dispoziții ale unui regulament pot necesita, pentru punerea lor în aplicare, adoptarea de către statele membre a unor măsuri de aplicare (a se vedea în special Hotărârea din 21 decembrie 2011, Danske Svineproducenter, C-316/10, Rep., p. I-13721, punctele 39 și 40, precum și jurisprudența citată).
- 36 În această privință, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că statele membre pot adopta norme pentru aplicarea unui regulament dacă prin aceasta nu împiedică aplicabilitatea directă a regulamentului, nu disimulează natura comunitară a normelor și specifică faptul că se exercită o putere discreționară acordată prin regulament, rămânând totodată în limitele dispozițiilor sale (Hotărârea Danske Svineproducenter, citată anterior, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 37 Este necesar ca, prin analiza dispozițiilor relevante ale acestui regulament, interpretate în lumina obiectivelor sale, să se determine dacă acestea interzic, impun sau permit statelor membre să adopte anumite măsuri de aplicare și, în special în această din urmă ipoteză, dacă măsura respectivă se înscrie în cadrul marjei de apreciere recunoscute fiecărui stat membru (Hotărârea Danske Svineproducenter, citată anterior, punctul 43).
- 38 În lumina acestor considerații introductive, trebuie, în primul rând, să se arate că reiese din considerentul (61) și din articolul 71 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1698/2005 că, deși regulile de eligibilitate a cheltuielilor sunt, în normă generală, stabilite la nivel național, acest lucru nu se întâmplă decât sub rezerva condițiilor speciale stabilite în temeiul regulamentului menționat pentru anumite măsuri de dezvoltare rurală.
- 39 Ajutorul pentru instalarea tinerilor agricultori cuprinde o astfel de măsură, iar condiția de eligibilitate aferentă primei instalări într-o exploatație agricolă în calitate de șef de exploatație stabilită la articolul 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005 constituie o condiție particulară a acestei măsuri. Astfel, se impune, pentru a determina domeniul de aplicare al acestei condiții de eligibilitate, să se aibă în vedere termenii dispoziției menționate interpretați, dacă este cazul, în lumina contextului în care se înscrie aceasta și a obiectivelor Regulamentului nr. 1698/2005.
- 40 În ceea ce privește obiectivele urmărite, reiese din considerentele (11), (13), (14) și (16), precum și din articolul 1 alineatul (2), din articolul 4 alineatul (1) și din articolul 20 litera (a) din regulamentul menționat că acesta urmărește, prin intermediul ajutorului vizat, facilitarea instalării tinerilor agricultori și, ulterior instalării, adaptarea structurală a exploatației în vederea consolidării potențialului uman și a ameliorării competitivității sectoarelor agricol și forestier, precum și în vederea unei contribuții la asigurarea dezvoltării durabile a zonelor rurale. Pe de altă parte, astfel cum prevede articolul 23 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005, acordarea unui astfel de ajutor pentru instalare condiționează, în anumite cazuri, acordarea ajutorului pentru pensionare anticipată de care pot beneficia agricultorii care decid să își înceteze activitatea agricolă în scopul cedării exploatației lor. Aceste două măsuri de ajutor care aparțin aceleiași axe, noțiune definită la articolul 2 litera (c) din Regulamentul nr. 1698/2005 drept un grup coerent de măsuri care contribuie la realizarea unuia sau a mai multe obiective definite la articolul 4 din acesta, pot astfel contribui, împreună, astfel cum reiese din considerentul (17) al aceluiași regulament, la transformarea structurală a exploatațiilor agricole.

- 41 În al doilea rând, trebuie arătat, astfel cum procedează instanța de trimitere și guvernele finlandez și ceh, că dispozițiile Regulamentului nr. 1698/2005 nu se opun ca de ajutorul vizat la articolul 20 litera (a) punctul (ii) din acesta să beneficieze o persoană fizică instalată în calitate de tânăr agricultor prin intermediul unei persoane juridice folosite în acest scop.
- 42 Astfel, trebuie să se constate că modul de redactare a articolului 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005, care face trimitere la „persoanel[e] care [...] se instalează pentru prima dată într-o exploatație agricolă, ca șef de exploatație”, nu indică forma juridică, respectiv societate sau altă formă, pe care trebuie să o aibă o astfel de exploatație (a se vedea prin analogie Hotărârea din 15 octombrie 1992, *Tenuta il Bosco*, C-162/91, Rec., p. I-5279, punctul 12).
- 43 În schimb, o excludere din sfera beneficiarilor potențiali ai ajutorului pentru instalare a tinerilor agricultori care se instalează într-o exploatație agricolă pentru simplul motiv că au folosit pentru aceasta o persoană juridică nu pare conciliabilă cu obiectivele urmărite prin Regulamentul nr. 1698/2005, astfel cum au fost expuse la punctul 40 din prezenta hotărâre și prin care se urmărește să se favorizeze, prin intermediul ajutorului respectiv, consolidarea potențialului uman și adaptarea structurală a exploatațiilor în vederea ameliorării competitivității sectorului agricol și a asigurării unei dezvoltări durabile a zonelor rurale.
- 44 O astfel de excludere ar putea încălca și principiul nediscriminării, consacrat prin articolul 40 alineatul (2) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea *Tenuta il Bosco*, citată anterior, punctul 16).
- 45 În al treilea rând, trebuie analizat dacă, atunci când un tânăr agricultor a folosit astfel o persoană juridică în scopul instalării sale, este important, pentru a face posibilă acordarea ajutorului în cauză, ca persoana interesată să dispună de putere de decizie în cadrul acestei persoane juridice și în ce condiții eventuale este îndeplinită această cerință.
- 46 Astfel cum reiese din decizia de trimitere, întrebările adresate de *Korkein hallinto-oikeus* își găsesc sursa în împrejurarea că reclamantul din acțiunea principală era, în cadrul exercitării activității sale profesionale anterioare, pe de o parte, director general al societății *Louhikon Sikako* și, pe de altă parte, acționar al acesteia în proporție de 30 %, restul de 70 % din acțiuni fiind deținute de altă persoană.
- 47 Întrucât întrebările menționate au legătură cu criteriile în funcție de care se poate considera că un tânăr agricultor se instalează în calitate de „șef de exploatație” în sensul articolului 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005, trebuie să se observe de la bun început că acest regulament nu definește noțiunea menționată, nici nu cuprinde indicații exprese care să aducă precizări suplimentare legate de ea.
- 48 În ceea ce privește Regulamentul nr. 1974/2006, chiar dacă precizează, între altele, astfel cum reiese din considerentul (8), anumite condiții aplicabile ajutorului către tinerii agricultori, trebuie să se constate că nu cuprinde indicații suplimentare privind noțiunea materială „șef de exploatație” și nici nu face trimitere la dreptul statelor membre în vederea stabilirii altor precizări.
- 49 Astfel, articolul 13 alineatul (4) prima teză din regulamentul menționat, la care se referă instanța de trimitere în prima și în a treia întrebare, are ca obiect stabilirea unui termen maxim în care decizia individuală de acordare a ajutorului pentru instalare trebuie adoptată și se limitează, în această privință, să indice că termenul amintit nu trebuie să depășească 18 luni de la data „instalării”, astfel cum este definită în dispozițiile în vigoare în statele membre, fără a cuprinde, în schimb, nicio trimitere la noțiunea „șef de exploatație”. În aceste condiții, nici această dispoziție, nici secțiunea A prima liniuță punctul 5.3.1.1.2 din anexa II la regulamentul menționat nu pot fi interpretate ca având legătură cu această ultimă noțiune.

- 50 În ceea ce privește articolul 13 alineatul (6) din acest regulament, la care face de asemenea referire instanța de trimitere, acesta se limitează să precizeze că se poate acorda un ajutor pentru instalare și atunci când tânărul agricultor nu se stabilește în calitate de șef unic al exploatației agricole, impunând, în această privință, ca acele condiții specifice care pot fi atunci prevăzute să rămână echivalente cu cele aplicabile tânărului agricultor care se stabilește în calitate de șef unic al unei exploatații.
- 51 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie amintit că, conform unei jurisprudențe constante, determinarea sensului și a sferei termenilor pentru care dreptul comunitar nu oferă nicio definiție trebuie realizată în funcție de sensul lor obișnuit în limbajul curent, ținând cont de contextul în care sunt utilizați și de obiectivele urmărite de reglementarea din care fac parte (în acest sens, a se vedea în special Hotărârea din 22 decembrie 2008, Wallentin-Hermann, C-549/07, Rep., p. I-11061, punctul 17, și Hotărârea Ziolkowski, citată anterior, punctul 34).
- 52 În ceea ce privește termenii utilizați, trebuie să se observe, în această privință, că o expresie precum „șef de exploatație” poate varia în funcție de scopurile specifice urmărite de normele de drept al Uniunii în cauză (a se vedea prin analogie, cu privire la noțiunea „exploatație agricolă”, Hotărârea din 28 februarie 1978, Azienda avicola Sant’Anna, 85/77, Rec., p. 527, punctul 9).
- 53 În scopul de a determina domeniul de aplicare al expresiei menționate în sensul articolului 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005, trebuie arătat că diferitele condiții de acordare a ajutorului pentru instalare pe care le stabilește articolul 22 alineatul (1) menționat contribuie, împreună, la îndeplinirea obiectivelor stabilite la punctul 40 din prezenta hotărâre.
- 54 Astfel, cerința ca beneficiarul ajutorului să aibă competențele și calificările profesionale suficiente și cea ca acesta să prezinte un plan de dezvoltare, prevăzute la articolul 22 alineatul (1) litera (b) și, respectiv, la articolul 22 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1698/2005, sunt de natură să favorizeze o consolidare a potențialului uman și adaptarea structurală a exploatației și să contribuie astfel la ameliorarea competitivității sectorului agricol și la dezvoltarea durabilă a zonelor rurale.
- 55 În acest context, condiția ca persoana interesată să se instaleze ca „șef de exploatație” pe care o prevede articolul 22 alineatul (1) litera (a) trebuie interpretată ca impunând, în esență, ca aceeași persoană care are competențele și calificările menționate să exercite atât posesia efectivă și durabilă asupra exploatației agricole, cât și gestiunea acesteia, ceea ce constituie astfel o garanție a efectivității și a duratei dezvoltării care trebuie realizată de persoana interesată cu privire la exploatația menționată.
- 56 Deși, într-un astfel de context, este permis statelor membre să precizeze concret condițiile în care se poate concluziona că un candidat la ajutor are calitatea de „șef de exploatație”, astfel încât să se consolideze securitatea juridică prin sporirea previzibilității cerinței astfel formulate la articolul 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005, se poate afirma aceasta numai sub rezerva ca respectivele condiții să nu depășească cadrul în legătură cu care aduc precizări și, astfel, să garanteze, cu respectarea dispoziției menționate și a obiectivelor urmărite prin acest regulament, că acest candidat exercită efectiv și durabil atât posesia asupra exploatației agricole, cât și gestiunea ei (a se vedea prin analogie Hotărârea din 14 octombrie 2004, Comisia/Țările de Jos, C-113/02, Rec., p. I-9707, punctul 19, și Hotărârea Danske Svineproducenter, citată anterior, punctele 49 și 51).
- 57 În această privință, este necesar să se arate că reiese în special din articolul 6 din Legea privind ajutoarele structurale și din articolul 3 din Decretul privind ajutorul pentru instalare că, atunci când cererea de ajutor privește o activitate exercitată prin intermediul unei persoane juridice, puterea de decizie trebuie exercitată de o persoană fizică care nu a împlinit vârsta de 40 de ani și care se instalează pentru prima oară într-o întreprindere agricolă în calitate de șef de exploatație și că o astfel de putere de decizie impune, în special, ca persoana interesată să dețină mai mult de jumătate din acțiunile persoanei juridice și ca aceste acțiuni să reprezinte mai mult de jumătate din voturi.
- 58 Este vădit că aceste condiții nu încalcă cerințele vizate la punctul 56 din prezenta hotărâre.

- 59 În ceea ce privește acțiunea principală, trebuie amintit că, în perioada în care s-a ocupat de administrația societății Louhikon Sikako în calitate de director general, domnul Ketelă nu deținea decât 30 % din acțiunile acestei societăți, în timp ce restul de 70 % erau deținute de un terț.
- 60 În consecință, se impune să se constate, având în vedere toate cele de mai sus, că, în astfel de împrejurări, nu se poate considera că persoana interesată a exercitat efectiv și durabil posesia asupra exploatației vizate și gestiunea acesteia și nici, prin urmare, că s-ar fi instalat deja, în temeiul acestei activități, în calitate de „șef de exploatație”, în sensul articolului 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005. De asemenea, în consecință, activitatea anterioară menționată nu poate constitui un obstacol în calea acordării ajutorului pentru instalarea solicitată în cadrul preluării de către persoana interesată a exploatației familiale.
- 61 În aceste condiții și fără a fi necesar să se efectueze examinarea celorlalte elemente de apreciere la care se referă instanța de trimitere în prima întrebare, trebuie să se răspundă la prima și la a treia întrebare adresate că articolul 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1698/2005 trebuie interpretat în sensul că cerința stabilită de această dispoziție, potrivit căreia persoana vizată trebuie să se instaleze pentru prima oară într-o exploatație agricolă „ca șef de exploatație”, implică, într-o situație în care persoana interesată se instalează prin intermediul unei societăți pe acțiuni, ca aceasta să exercite efectiv și durabil atât posesia asupra exploatației agricole, cât și gestiunea ei. Deși este permis statelor membre să specifice concret condițiile în care se poate stabili că un candidat la ajutor are această calitate de șef de exploatație, respectivele condiții nu trebuie să depășească acel cadru în legătură cu care urmăresc să aducă precizări și, așadar, prin ele trebuie să se garanteze că acel candidat exercită efectiv și durabil posesia asupra exploatației agricole și gestiunea ei, cu respectarea obiectivelor urmărite prin Regulamentul nr. 1698/2005. Îndeplinesc aceste cerințe dispozițiile naționale precum cele în cauză în acțiunea principală în măsura în care prevăd că, atunci când tânărul agricultor se instalează prin intermediul unei persoane juridice, obținerea ajutorului este condiționată în special de deținerea de către acesta a puterii de decizie în cadrul persoanei juridice amintite, ceea ce impune ca tânărul agricultor menționat să dețină mai mult de jumătate din acțiunile acestei persoane juridice și ca aceste acțiuni să reprezinte mai mult de jumătate din voturi.

Cu privire la a doua întrebare

- 62 Având în vedere constatările de la punctul 60 din prezenta hotărâre și răspunsul dat la prima și la a treia întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 63 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Articolul 22 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) trebuie interpretat în sensul că cerința stabilită de această dispoziție potrivit căreia persoana vizată trebuie să se instaleze pentru prima oară într-o exploatație agricolă „ca șef de exploatație” implică, într-o situație în care persoana interesată se instalează prin intermediul unei societăți pe acțiuni, ca aceasta să exercite efectiv și durabil atât posesia asupra exploatației agricole, cât și gestiunea ei.

Deși este permis statelor membre să specifice concret condițiile în care se poate stabili că un candidat la ajutor are această calitate de șef de exploatație, respectivele condiții nu trebuie să depășească acel cadru în legătură cu care urmăresc să aducă precizări și, așadar, prin ele trebuie să se garanteze că acel candidat exercită efectiv și durabil posesia asupra exploatației agricole și gestiunea ei, cu respectarea obiectivelor urmărite prin Regulamentul nr. 1698/2005. Îndeplinesc aceste cerințe dispozițiile naționale precum cele în cauză în acțiunea principală în măsura în care prevăd că, atunci când tânărul agricultor se instalează prin intermediul unei persoane juridice, obținerea ajutorului este condiționată în special de deținerea de către acesta a puterii de decizie în cadrul persoanei juridice amintite, ceea ce impune ca tânărul agricultor menționat să dețină mai mult de jumătate din acțiunile acestei persoane juridice și ca aceste acțiuni să reprezinte mai mult de jumătate din voturi.

Semnături